

en moviment[S] dones de Barcelona. 40 anys i] més...

El meu paper en aquest acte, com a comissària del projecte, consisteix a **presentar-ne els objectius, la concepció, els continguts i el procés a través del qual s'ha configurat**. Però abans de tot, em permetreu que expressi la meva profunda **emoció en comprovar la resposta** que ha tingut aquest acte que és, al seu torn, el reflex de l'acollida entusiasta que ha tingut el projecte. Entusiasta perquè les Primeres Jornades Catalanes de les Dones van canviar la vida de moltes de nosaltres, i de retruc la de les generacions que han vingut darrere: la dels nostres infants. La història de la nostra ciutat, ni la de la nostra democràcia, tampoc no hauria estat la mateixa.

El moviment feminista va celebrar el maig passat els 40 anys d'aquestes jornades. I el **Paranimf** de la universitat es va tornar a omplir. Ara és **la ciutat la que ens convoca**; la ciutat, des del Comissionat de Programes de Memòria, qui ha volgut reconèixer el **llegat eticopolític** del feminisme, dels moviments de dones per **incorporar-lo a la memòria pública de la ciutat**. I això és un fet únic.

Fins ara les polítiques de memòria s'havien centrat en esdeveniments històrics de caràcter polític (guerres més o menys llunyanes, violència, genocidis, repressió i resistències) i havien tingut fonamentalment finalitats de reparació, restitució o homenatge a les víctimes. Però quan el comissionat de Programes de Memòria (i no pas de memòria històrica com se l'anomena de vegades), Ricard Vinyes, em va trucar per encarregar-me aquest projecte, em vaig adonar que la proposta que em feia responia a un altre concepte de les polítiques de memòria. I no perquè es pugui argumentar que les dones van ser el grup majoritari de víctimes de la dictadura franquista, si pensem en la repressió franquista com un capítol històric que va anar més enllà dels camps de treball, les presons, les execucions... De fet, a les dones joves, en acabar la guerra, van retallar-los bruscament el futur: les possibilitats d'estudiar, d'exercir la professió, de decidir sobre la seva maternitat, la seva sexualitat... La dictadura va fer un gir inesperat a les vides de moltes dones, que van haver de delegar en la generació següent els projectes que en un altre context haurien pogut ser els propis.

La proposta del comissionat, el que pretenia, era una mica diferent i per això la vaig acceptar: desenvolupar un projecte, un programa d'actuació, una infraestructura, que havia de ser el vehicle per a la transmissió de la memòria col·lectiva del feminisme en l'àmbit públic de la ciutat. Dels moviments de dones en la **resistència al franquisme**, en la construcció de la **democràcia**, en la **millora de les condicions de vida als barris de la ciutat**, en la construcció d'unes relacions de gènere més democràtiques i equitatives.

I he de dir que preparant aquest projecte m'he adonat que hi ha una consciència molt desigual respecte a aquest protagonisme. Respecte a la transició, per exemple. Molt sovint s'ha considerat un producte lògic, automàtic, de la modernització econòmica, o dels pactes partidistes, i s'ha ocultat el paper dels moviments socials, i encara més el del moviment feminista, que amb prou feines algunes historiadores esmenten. S'ha insistit molt en la idea que Franco va morir al llit, però el franquisme va morir al carrer, i precisament al carrer els moviments de dones van ocupar un lloc central. I, a més de la resistència a la dictadura, **en incorporar l'àmbit personal en l'esfera política**, van ampliar els horitzons del que va ser la transició i de la democràcia. El canvi cultural (i legislatiu) que va representar la transició no hauria estat el mateix sense el moviment feminista. I aquest canvi no s'havia fixat per endavant. I ha passat una cosa semblant amb la consecució dels drets de les dones, amb l'autonomia i la llibertat de què s'han beneficiat les dones a partir dels anys vuitanta... També està relativament difosa la idea que l'autonomia i la llibertat han derivat simplement de la millor educació rebuda, de la modernització econòmica, la internacionalització del país... Ha passat el mateix amb el que ha tingut lloc en la transformació dels barris de la ciutat, en la millora de les infraestructures i els serveis...

Però ignorar que aquests èxits són en bona mesura producte i "herència" de les generacions de dones que als anys seixanta i setanta van tenir un paper actiu en la transformació de la societat i de la ciutat, és alguna cosa més que introduir informació esbiaixada en el relat històric, o una cosa que només tingui a veure amb els historiadors. Oblidar o silenciar el protagonisme ciutadà té transcendència aquí i ara; negar el paper del que aconseguixen els moviments socials, produeix efectes desmobilitzadors, afebleix la responsabilitat (la coresponsabilitat) amb el nostre present i el nostre futur, fomenta la recerca de solucions individuals, en espera de canvis que se suposa que vénen de fora.

Pensem, precisament, que les polítiques de memòria poden servir, i és aquesta la idea que inspira aquest projecte, per posar en relleu el que es valora socialment, el que es considera digne de ser recordat per les generacions futures, i de com s'ha aconseguit.

Però en aquest cas no hem volgut fer-ho a través d'una exposició. Ens semblava que corresponia a les dones que han estat protagonistes d'aquests canvis, assumir, també en aquesta ocasió, el protagonisme d'aquesta transmissió. I, per tant, en aquest projecte el que hem fet ha estat construir una plataforma, una infraestructura per fer-ho possible.

Perquè aquest projecte tingués èxit necessitàvem la cooperació de les dones, dels moviments feministes, però sobretot la dels districtes i els barris de la ciutat. He de dir que hem trobat una gran complicitat sense la qual, evidentment, no hauríem

pogut desenvolupar el programa que ens havíem proposat. Complicitat de les dones que han acceptat participar en les diferents activitats que el componen; dels districtes, a través dels tècnics municipals, de les seves entitats (ateneus i cercles culturals d'alguns barris, grups de dones professionals, de joves, grups i associacions feministes i de professionals...) que han rebut de manera entusiasta aquest projecte i l'han fet créixer.

Com qualsevol projecte cooperatiu, s'ha cuinat a poc a poc i es desenvoluparà també durant un període llarg: deu mesos, durant els quals les activitats programades aniran recorrent els deu districtes de la ciutat. De manera que, a més de la participació en els mateixos districtes, qui ho desitgi podrà fer un itinerari més ampli, travessant la ciutat o una part , per participar en les diferents activitats (emissió de documentals sobre la construcció de les infraestructures d'alguns barris, dels centres de planificació, escoles bressol, escoles...; films de ficció sobre diferents tipus de mobilitzacions de dones a la ciutat o d'aspectes més generals de la història de les dones). Tot això a fi de recuperar experiències i suscitar debats.

Però l'activitat central del programa consisteix en el que hem anomenat “diàlegs intergeneracionals”; una sèrie de debats que es desenvoluparan entorn de cinc grans eixos temàtics que ens sembla que recullen totes les dimensions del moviment, els moviments feministes i de les mobilitzacions de dones en aquestes últimes quatre dècades.

-“L'àmbit personal és polític” intentarà abordar el canvi del feminisme als anys setanta; la “revolució sense model” que va canviar la concepció de la política de les dones.

-“El nostre cos, les nostres vides” abordarà un tema clau del moviment feminista dels anys setanta i les continuïtats i els canvis en els àmbits de la sexualitat, la salut i la reproducció.

- “Les dones canvien els barris i la ciutat” vol donar pas a la recuperació de la memòria de l'acció de les dones als barris per millorar les condicions de vida de les dones i dels mateixos barris (escoles, llars d'infants, infraestructures, centres de planificació...).

4-“El dret a viure sense por” abordarà la problemàtica de la violència des d'una perspectiva històrica, i establirà fils conductors entre passat i present, l'àmbit personal i el col·lectiu, l'àmbit privat i el públic, la cultura...

5-El dret a una vida digna proposarà una reflexió sobre la relació entre drets de les dones, democràcia, justícia social i benestar, i analitzarà les conseqüències d'aquests últims quaranta anys i la relació amb l'agenda actual del feminisme.

A cada una d'aquestes taules rodones, hi participaran dones que des de les associacions feministes, les vocalies de dones o les associacions de dones de diferent signe a escala de barri o de ciutat van tenir un protagonisme especial en les Primeres Jornades Catalanes de la Dona, en les mobilitzacions que hi van confluïr o en les quals es van desenvolupar com a resultat d'aquesta trobada. La majoria d'elles ens acompanyen avui aquí. Aquest programa ens compromet a tots (tècnics, entitats, col·lectius) a continuar treballant durant els propers mesos per incorporar aquests diàlegs als col·lectius i les entitats dels barris.

No és aquest, per tant, un programa per a la nostàlgia, ni és un exercici de memòria històrica, sinó que és un instrument per afavorir la transmissió de la memòria col·lectiva del moviment feminista (en plural), a la nostra societat i especialment a les generacions més joves, per reflexionar sobre els valors èticopolítics del feminisme. I una oportunitat també, cal dir-ho, per situar en l'espai públic aquesta memòria.

Vull acabar donant les gràcies a totes les dones que heu acceptat participar en aquest procés, que ens acompanyeu avui aquí, que al llarg d'aquests mesos ens heu donat suport, ofert col·laboració, fet propostes... que ens heu ajudat a confeccionar aquest programa, i també als tècnics dels districtes i de diverses entitats dels barris. Molt especialment a **Ca la Dona** (en particular a Montserrat Otero, Mercè Otero, Mireia Bofill, Dolors Reguant), pel seu assessorament en molts moments, i també per haver cedit imatges dels cartells amb què hem fet un muntatge que es mostrarà als districtes per donar a conèixer algunes de les campanyes i reivindicacions desenvolupades pel moviment feminista a partir de mitjan anys setanta. També a **les companyes de Drac Màgic** (Marta Selva, Àngels Seix), per la col·laboració en moltes fases d'aquest projecte, en especial per la seva implicació i el seu assessorament. A Xeixa Rosa, per la seva sensibilitat en la creació de la imatge gràfica. A Maite SaFont de l'oficina de Programes de Memòria, per la seva dedicació, la seva eficiència i per fer-ho sempre tot més fàcil; a Helena Riu Coll per ajudar a comunicar-lo.

Al **comissionat de Programes de Memòria, Ricard Vinyes**, per aquesta oportunitat i per la concepció que té de les polítiques de memòria. I, finalment, a l'alcaldeessa Ada Colau, per tot el que representa la seva presència avui aquí: el seu suport a aquest projecte i el seu compromís clar amb les polítiques d'equitat i amb els moviments feministes. Sense ella avui no seríem aquí.

Cristina Borderías